Stadskerk Nijmegen (OCP), 25 januari 2026, 3e zondag na Epifanie, afsluiting Gebedsweek voor de eenheid; voorganger: ds. Pieter Endedijk (PKN)

[Eerste lezing: Jesaja 49, 1-7] (Nieuwe Bijbelvertaling)
1 Eilanden, hoor mij aan, verre volken, luister aandachtig.
Al in de schoot van mijn moeder
heeft de HEER mij geroepen,
nog voor ze mij baarde noemde hij mijn naam.
2 Mijn tong maakte hij scherp als een zwaard,
hij hield me verborgen in de schaduw van zijn hand;
hij maakte me tot een puntige pijl,
hij stak me weg in zijn pijlkoker.
3 Hij heeft me gezegd: 'Mijn dienaar ben jij.
In jou, Israël, toon ik mijn luister.'
4 Maar ik zei: 'Tevergeefs heb ik me afgemat,
ik heb al mijn krachten verbruikt,
het was voor niets, het heeft geen zin gehad.
Maar de HEER zal me recht doen,
mijn God zal me belonen.'
5 Toen sprak de HEER,
die mij al in de moederschoot
gevormd heeft tot zijn dienaar
om Jakob naar hem terug te brengen,
om Israël rond hem te verzamelen –
dat ik aanzien zou genieten bij de HEER
en dat mijn God mijn sterkte zou zijn.
6 Hij zei: 'Dat je mijn dienaar bent
om de stammen van Jakob op te richten
en de overlevenden van Israël terug te brengen,
dat is nog maar het begin.
Ik zal je maken tot een licht voor alle volken,
opdat de redding die ik brengen zal
tot aan de einden der aarde reikt.'
7 Dit zegt de HEER, de bevrijder, de Heilige van Israël,
tegen hem die smadelijk veracht wordt,
die door vreemde volken wordt verafschuwd,
die dienaar is van vreemde heersers:
Koningen zullen dit zien en opstaan,
vorsten buigen diep voorover,
omwille van de HEER, die betrouwbaar is,
de Heilige van Israël, die jou heeft uitgekozen.

[Epistel: 1 Korintiërs 1, 4-17] (Nieuwe Bijbelvertaling)
4 Ik dank mijn God altijd voor u, omdat hij u in Christus Jezus zijn genade heeft geschonken. 5 Door hem bent u in elk opzicht rijk geworden. Alles wat u zegt en al uw kennis 6 bewijst dat het getuigenis over Christus bij u verankerd is, 7 en hierdoor ontbreekt het u terwijl u op de komst van onze Heer Jezus Christus wacht, aan geen enkele gave van de Geest. 8 Hij is het ook die u tot het einde toe de zekerheid geeft dat u geen blaam zal treffen op de dag van onze Heer Jezus Christus. 9 God, door wie u geroepen bent om één te zijn met zijn Zoon Jezus Christus, onze Heer, is trouw.
10 Broeders en zusters, in de naam van onze Heer Jezus Christus roep ik u op om allen eensgezind te zijn, om scheuringen te vermijden, om in uw denken en uw overtuiging volkomen één te zijn. 11 Door Chloë's huisgenoten is mij namelijk verteld, broeders en zusters, dat er verdeeldheid onder u heerst. 12 Ik bedoel dat de een zegt: 'Ik ben van Paulus,' een ander: 'Ik van Apollos,' een derde: 'Ik van Kefas,' en een vierde: 'Ik van Christus.' 13 Is Christus dan verdeeld? Is Paulus soms voor u gekruisigd? Of is het in de naam van Paulus dat u bent gedoopt? 14 Ik dank God dat ik niemand van u – behalve dan Crispus en Gajus – heb gedoopt; 15 niemand van u kan dus zeggen dat hij in mijn naam is gedoopt. 16 Ja, ik heb ook nog Stefanas en zijn huisgenoten gedoopt, maar ik kan mij niet herinneren dat ik nog iemand anders heb gedoopt. 17 Ik ben immers niet door Christus gezonden om te dopen, maar om te verkondigen – en niet door middel van diepzinnige welsprekendheid, want dan zou het kruis van Christus van zijn kracht worden beroofd.

[Evangelie: Matteüs 4, 12-22] (Nieuwe Bijbelvertaling)
12 Toen Jezus hoorde dat Johannes gevangengenomen was, week hij uit naar Galilea. 13 Hij liet Nazaret achter zich en ging wonen in Kafarnaüm, aan het Meer van Galilea, in het gebied van Zebulon en Naftali. 14 Zo ging in vervulling wat gezegd is door de profeet Jesaja: 15 'Land van Zebulon en Naftali, gebied aan de weg naar zee en aan de overkant van de Jordaan, Galilea van de heidenen, luister: 16 Het volk dat in duisternis leefde, zag een schitterend licht, en zij die woonden in de schaduw van de dood werden door het licht beschenen.' 17 Vanaf dat moment begon Jezus zijn verkondiging. 'Kom tot inkeer,' zei hij, 'want het koninkrijk van de hemel is nabij!'
18 Toen hij langs het meer liep, zag hij twee broers, Simon, die Petrus genoemd wordt, en zijn broer Andreas. Ze wierpen hun net uit in het meer, het waren vissers. 19 Hij zei tegen hen: 'Kom, volg mij, ik zal van jullie vissers van mensen maken.' 20 Ze lieten meteen hun netten achter en volgden hem. 21 Even verderop zag hij twee andere broers, Jakobus, de zoon van Zebedeüs, en zijn broer Johannes. Ze waren met hun vader in hun boot bezig met het herstellen van de netten. Hij riep hen 22 en meteen lieten ze de boot en hun vader Zebedeüs achter en volgden hem.

[overweging:]
Gemeente van Christus,

Het is een toevallige, maar zinvolle samenloop van omstandigheden, dat juist deze woorden uit de eerste brief aan de gemeente te Korinte klinken op deze zondag, de afsluiting van de gebedsweek voor de eenheid.
Bidden om eenheid kan alleen oprecht gestalte krijgen als we de verdeeldheid van de kerk van Christus aan de orde stellen.
De woorden van de apostel dagen ons juist in deze week uit om na te denken over de vraag: wat betekenen die woorden: oecumene, eenheid, gemeenschap tegenover verdeeldheid?

Dat zijn grote woorden waar veel over te zeggen is.
Wat is 'oecumene', wat is 'eenheid'? De apostel schrijft dat verdeeldheid en eenheid, verdeeldheid en gemeenschap met elkaar in strijd zijn, tegenpolen zijn.

Maar wat is eenheid?
Is het dat wie de oecumene nastreeft de bedoeling heeft dat alle verschillen weggeschoven moeten worden, er niet toe doen?
Kan oecumene zich dan alleen maar beperken tot dat waarin we niet van elkaar verschillen? Dan zijn we gauw uitgepraat.

Wie lezen een gedeelte uit een brief. Er is een afzender en een geadresseerde. Aan wie is de brief geschreven?
Korinte was in de eerste eeuw een kosmopolitische havenstad, met – wat we nu zouden noemen – een multiculturele samenleving met een Romeinse, Griekse en Oosterse bevolking. En dat roept spanningen op, zoals we dat ook in onze tijd kennen. Korinte is een Rotterdam *avant la lettre*.

Er blijkt verdeeldheid te zijn in Korinte. Paulus roept op om eensgezind te zijn en dan brengt hij, heel opvallend, de doop ter sprake. Wat ons, zoals we hier zijn als mensen van verschillende kerken verbindt, is de doop.
Onze doop is verbonden met de doop van Jezus in de Jordaan, waarover we twee weken geleden hoorden. In dat verhaal over die doop zit een boeiend element.
Voorafgaand aan de doop van Jezus is er een korte dialoog tussen Johannes en Jezus. Johannes wil Jezus weerhouden van zijn doop. Maar Jezus zegt: Je moet het wel doen, want zo vervullen wij Gods gerechtigheid.
Gedoopt zijn is verbonden met het vervullen van gerechtigheid. Wat is dat – de gerechtigheid vervullen? Dat wil zeggen: doen wat je te doen staat met een eerlijk hart voor mensen en deze aarde.
De doop verbindt ons, we leven in het gedoopte bestaan. Die doop spoort ons aan om de weg van de gerechtigheid te gaan.

Als er in de kerk gedoopt wordt, wordt eerst de geloofsbelijdenis uitgesproken. Dat is van betekenis, want er wordt gedoopt op basis van je geloof, jouw geloof, of het geloof van wie

voor je zorgt. En dat geloof wordt verwoord, verbonden met de woorden van de kerk van alle eeuwen en alle plaatsen. Met het uitspreken van de geloofsbelijdenis, stem je in met de woorden, zoals de kerk, die eeuwenlange beweging van mensen geloof onder woorden heeft gebracht.
Een geloofsbelijdenis is als een gedicht, één geheel, en als je er een zin uithaalt omdat die je niet bevalt, valt het geheel uit elkaar.
Uit een redenering kun je nog wel een zin missen, maar uit een gedicht niet.
Alleen de kerk heeft van die poëzie weer een redenatie gemaakt, dogmatiek, met het gevaar om elkaar de les te lezen.
Elke zin in die geloofsbelijdenis is een gedachte waarover je kunt nadenken, mediteren. Wat betekent het voor mij?

De bekendste geloofsbelijdenis, die ook bij de doop wordt uitgesproken, is de apostolische geloofsbelijdenis. Eigenlijk een gedicht van twaalf zinnen, twaalf gedachten, maar één geheel, een eenheid.
Zo wordt de kerk een geheel, een eenheid, niet omdat iedereen op dezelfde manier zijn of haar geloof tot uiting brengt, maar al die losse steentjes vormen een geheel, een eenheid.

Als aan mij de vraag wordt gesteld wat ik de mooiste zin vind, dan zou ik zeggen: ik geloof de heilige katholieke kerk.
Het is misschien ook wel de zin waarover het meeste misverstand is.
Ik geloof de heilige katholieke kerk.
Er staat niet: ik geloof *in* de heilige katholieke kerk. Je gelooft wel in God, in de Vader, in de Zoon, in de heilige Geest, maar niet in de kerk. Want dan wordt het een door mensen bedacht instituut en dan zijn de verschillen niet te meten.
Nee, de kerk is een beweging van mensen, samen onderweg naar een nieuw toekomst.

De geloofsbelijdenis zegt: Ik geloof in de heilige Geest en dan gaat het in de belijdenis, na een komma, in één adem over de kerk: ik geloof in de heilige Geest, de heilige katholieke kerk. Die kerk bevindt zich dus in het krachtenveld van de heilige Geest. Dan is die kerk die beweging, eeuwen oud, levend door die Geest van God.

Ik hecht aan dat woord ‘katholiek’.
Katholiciteit richt zich op eenheid. Maar eenheid is niet hetzelfde als uniformiteit. Dan zouden we allemaal hetzelfde moeten denken en doen.
Binnen die eenheid is een ruime mate van verscheidenheid denkbaar en de kerk heeft vanouds, met de woorden van een van de kerkvaders gezegd: ‘verscheidenheid doet de eenheid van de kerk geen schade’.
En zo is die katholieke kerk in verschillende kleuren herkenbaar: rooms-katholieke kerk, oud-katholieke kerk, protestants-katholieke kerk… Ja, die laatste naam bestaat dan wel niet, maar

ook de protestantse kerk in al zijn varianten is een gestalte van die ene, heilige, katholieke kerk.

Wie de kerkgeschiedenis een beetje kent, weet dat het altijd opnieuw een zoeken is naar balans in die eenheid in verscheidenheid.
Christus is niet verdeeld, maar de kerken zijn in verdeeldheid geraakt.

De eerste secretaris van de Wereldraad van Kerken, de Nederlander Willem Visser ’t Hooft, kende aan het woord ‘oecumene’ zeven verschillende betekenissen toe, van de oorspronkelijke betekenis van het woord, namelijk ‘tot de hele (bewoonde) wereld behorend of haar vertegenwoordigend’ tot ‘de geestelijke houding waarin het weten van de christelijke eenheid en het verlangen deze eenheid tot uitdrukking komt.’

Ik voel me meer en meer thuis in die omschrijving van oecumene als een geestelijke houding waarbij je open naar andere tradities kijkt, zonder bang te zijn dat je iets moet doen wat je niet wilt doen.

Oecumene wil werkelijk zeggen: de traditie van de ander kan mij verrijken.
De rijke tradities van de verschillende kerken kunnen ertoe bijdragen om elkaar, maar allereerst jezelf beter te leren kennen. Oecumene kan alleen vruchtbaar zijn, wanneer iedereen zich bewust is van zijn of haar traditie, in die traditie staat en ook voor die traditie in wil staan, zonder dat het traditionalisme wordt. Dan wordt duidelijk: wat niet gemeenschappelijk is, is verrijkend.
Dan wordt oecumene een ontdekkingstocht met ongekende vergezichten en wordt oecumene tot zegen.
Ook voor deze geloofsgemeenschap, geënt op de oecumenische gedachte, is dat een ontdekkingstocht, misschien wel een levenslange reis, een steeds onderweg zijn. Maar het vraagt wel om met elkaar in gesprek te zijn, te blijven, elkaar te leren verstaan. Te horen van een ander waar die reis voor hem of haar begonnen is, wat je onderweg bent tegengekomen, wat je route heeft veranderd, waar je nu bent aangekomen.
Oecumene is intensief, hard werken. Maar wel een ontmoeting met vergezichten.

Nog even terug naar die ene zin: Ik geloof in de heilige Geest, de heilige katholieke kerk.
Vandaag zingen we een tafelgebed (Liedboek 403e). Een tafelgebed eindigt altijd met een gebed om de heilige Geest. In dit tafelgebed is het zo verwoord, en het brengt ons terug tot die opdracht van Christus: het doen, het vervullen van de gerechtigheid:

> Bind ons samen tot één lichaam
> dat zindert van leven en geestkracht,
> met handen die gerechtigheid doen
> en voeten die gaan op de weg van de vrede.

Dat dit gebed ons, deze geloofsgemeenschap blijvend zal dragen in de Naam van de Vader en de Zoon en de heilige Geest.

Pieter Endedijk, endedijk@hetnet.nl